M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.
Ser. 1473

Title : Santi Parva (MBH)

14/73

Incomplete

C MBH S'anti Parva : Title

: Author

: Editor

: Year, Vols.

S/C : Publisher

1473 : Moth-Eaten & Torn : Remarks

6/12/51

॥श्रीगुरुभ्यो नमः॥
र्द्धिणा दातामद्वैवादेयवैत्तवः स्यात्तावन्नीयकाला दृशाएवनिस्वः॥ यद्योत्तता अप्पचिरेणरिक्ता॥ कूपः पयो॥ विष्णुर्ति धैवदृणे॥१०॥ इत्तोदकप्रणा मनोऽस्ति तृप्तये
तिपंफिता॥ कर्मलेक्षयेण हा यंते॥ नोविला पसंपदः॥१॥ श्रीभारतमध्यात् त्रंशात पश्चेणि शुक ऋषिउक्ति ब्रह्म को यथा॥ अगस्त्याश्रमे रम्ये सिद्धगंधर्वसेविते॥
त्रैलोक्यविश्रुते हि तो॥ नानाकुसुमाकुला ... द्रुमरमा की नानाद्रुमलताकीर्णे लिते॥ हृदैश्च विविधैस्तत्र तोयपूर्णैर्मनोरमे॥२॥ हंसकारंडवाकीर्णे श्चक्रवा
कोपद्मा लिते॥ ... विविधाकारैः नानकैर्मेध्ये ... गंधर्वैः ... भ्रमराकुलैः॥ सेवितं मुनिभिर्नित्यं ब्राह्मणैश्च तपोधनैः॥४॥ तस्मिन्नेवाश्र
मेरम्ये तिष्ठते समहामुनिः॥५॥ ... महाभारतं चैमाः॥६॥ तस्य पुत्रो ... योगी॥ सर्वशास्त्रार्थपारगः॥ मायातीतः सर्गरक्तो॥ द्वादशाब्दं निति
हतो ह्या चतुरशीतिमहस्रेषु॥ षड्लक्षनरकेषु च॥ न दुरकमेकं नरकेषु॥ प्रतो ... त्या॥७॥ कुंभीपाकसमं घोरं नरकं नैव विद्यते॥ उपविष्टो मिष्टुरातत्र
गर्भवासेत ह्यविकं॥८॥ श्रोतागतोक्षितिस्पृ॥ तत्करिष्यामि यत्नतः॥ गर्भे ... नयेन॥ नपरपामिमहत्स्तुने॥९॥ ... महत्तैकौ महामायानिषेवसि॥ तदाहं तिः स्मरिष्या
मि श्रुत्य दानकर्दिचन॥१०॥ तस्य तद्वचनं श्रुत्वा॥ व्यासः शोकाकुले गतः॥ त्रैलोक्यनाथो भगवान्॥ यत्र तिष्ठति केशवः॥११॥ विष्णुमाराधयन्तेन प्राप्येयियाउ
तद्वाक्यं भूपदृष्टा मुनिर्व्यासः॥ उनरेवामतो स्टहं॥१२॥ ततः श्रुतेद्भुणेप्राप्ते॥ विष्णुमाया विवर्जिते॥ गर्भाद्देहाद्विनि ... कौतौ वनेगंतुमनाशुकः॥१३॥ वेदव्यासा
गमा दीनि॥ शास्त्राणि विविधानि च॥ शुकं वल्प्रवर्तेय स्मात॥ पुत्रको नामेति कीर्तितः॥१४॥ उपसंपेद्य व्यास्त्वरणा॥ विदंवचनमब्रवीत्॥ ... आश्रयतां
वचनं मम॥१५॥ संसारेविविधैर्देतैर्मेद्या दृष्टाः सहस्रशः॥ मातरः पितरः पुत्राः॥ बांधवाश्चैव वैरिः॥१६॥ आगतो मिगतश्चा ... ज्ञानिना ... पि॥ त्वं
तादृश्यश्चिरंतनम्॥ यत्र कुष्ट घटीनि ये॥१७॥ प्राप्तोहं मानुखे लोके॥ कर्मस्तु मिस्तु दुर्लभं॥ स्वर्थकोपा॥ तद्धं लग्ना उविस्त्रा॥ त्वराधिष्ठितं॥१८॥ उरास्वर्येसमुत्प
न्ना श्रुत्वा श्रवसंगमे॥ नदितैर्ताकैश्च॥ पिशाचमानुष रसिनिति॥१९॥ अप्सरा लिवैतस्माहं॥ मत्यांधवर्वे किंनरैः॥ ... गामथा उरगामनमायेनिते
तिता॥२०॥ चिंष्टां दृंचततस्वर्थी द्भुतः कर्मविशेषतः॥ सुन॥ कीटपतंगेषु॥ तिर्यग्योनिशतेषु॥२१॥ ... आमाज्ञोतन ...

वा नरके [illegible] घोरे [illegible] मानो निरंतरं ॥[illegible]॥ छिन्नोहं विविधैः शास्त्रैः । यैमदूतैर्महाबलैः ॥ अ[illegible]घोरं च संसारे रोगशोकरूपीतः ॥[illegible]
[illegible]ग्रस्ता[illegible]स्तुमुक ॥ किंचनेन करिष्यामि जरामरणसंकुले ॥२[illegible]॥ अ[illegible]चेण्वारीरि[illegible] ॥ फकछोदांतुव[illegible]ना ॥ आगत्य[illegible]मितिश्रुची ॥[illegible]
[illegible]न ॥[illegible]॥ मयासर्वमिदं दृष्टं त्रैलोक्यं सचराचरं । यतो त्रदुःखं कीर्णो ॥ तां तां निरके[illegible]ता ॥२६॥ दुर्भिक्ष[illegible]पा[illegible]संग्रणीः । संसारकूपरेवेदो मायापा
[illegible]कीर्णो मोहवागुरसंकुले ॥२७॥ इत्थं यातं जितियंत्रे । क्षुत्पिपासादिसंकटे । रागद्वेष[illegible]त्रावैरिवेरितो कि[illegible]मानवा ॥[illegible]॥ [illegible]तवश्वा
[illegible] अहं कुह्यः । संसारनैरवं तेभ्यो ॥ वर्जयंति स दूरतः ॥२९॥ ॥व्यास उवाच ॥ यत्किं[illegible]कल्पमेकं चत्रा तत्र[illegible]न दुःप[illegible] निर्मुक्तं
[illegible]धर्मे पथ प्रस्थितं ॥३०॥ दुःखिता च तेमाता । दुःखितोहं पिता तव । अधर्मोयं महाघोरः । कृतो धर्मसाधनं ॥३१॥ शुक उवाच ॥ ॥
कथामेश्रूयतां तात य[illegible]न्नमनि । अस्मिन्देशे महारम्ये । नगरे बीजपुर के ॥ [illegible]तस्य प[illegible]दिग्भागे । [illegible]वती[illegible] । नदीवेंद्रा
[illegible]श्रुता । नदीपश्चिम[illegible]कूले तु । अरण्ये चैडरो पुरं ॥३३॥ याधोहं तत्र गच्छामि । तातानि[illegible]राय्यः । विचरामि वनं सर्वं । वापकूपः स्थाने
स्थाने ॥३४॥ पटहशा[illegible]तत्र । दृष्टो हो गुरुः षै मया । आचार्यो ब्राह्मण[illegible]शिष्या । ध्याय नू[illegible]मया । सुत्क संततिं ॥३५॥ ततः श्रद्धा
न्वितो तस्या ॥ सानंदो हर्षपूरितः । शि[illegible]सं हितमाबोधि । निवि[illegible] दृष्टपांतरे ॥३६॥ पुण्यपापविचारास्तु । माया मोहस्य कारणं । बंध
मोक्षस्य संसारे । [illegible]मया[illegible]तं ॥३७॥ न[illegible]मा[illegible] मन्त्रास्तं मं[illegible]यादयेयथा । तत्क्षणा कर्मकं त्यक्तं । आत्मागेवेदितो मया ॥३८॥ आत्मा वीद
प्रवातेन । श्रीणितो[illegible]णादिकं । पुत्रदारा[illegible]सर्वे । तत्याज[illegible]णेनाथ[illegible] ॥३९॥ तत्त्वाचारी ह्यहं तदा । गुर्वी का[illegible]नि पालकः । क्रमेण[illegible]ये प्रापं
पारं संसारतीरथेः ॥४०॥ सर्वे [illegible]पपत्र[illegible]वन । द्विजं वैविद्ययामहात्मना । ज्ञानवैराग्ययोगेन [illegible]प्राप्त नमें ॥४१॥ दुर्लभं मानुष्यं चैव । कलौ जन्मसु
र्लतं । ज्ञानतत्वं च दुःप्राप । [illegible]यानमहार्णवो ॥४२॥ तस्य तद्वचनं श्रुत्वा । शुकस्य महात्मनः । असत्य शरणं मुक्त्वा दुःखी ॥ विस्मितो तिता[illegible]वि ॥४३॥

पाराशरसुतो व्यासो । वेदशास्त्रविशारदः । विष्णुमायाससंस्पृष्टः पुत्रशोकविमोहितः ॥४४॥ [illegible]च ॥ कथं त्रं परित्यज्य । [illegible]तरं पितरं
गुरुं । बीधवान्स्वैवमित्राश्च । सुहृदश्च बंधवांस्तथा ॥४५॥ अज्ञानं गंतुकामस्य । नकार्यं जीवितेन [illegible] शिवकवं[illegible] विमन्युषा वनं ॥४६॥
प्राणत्यागं करिष्यामि । नास्ति [illegible] जीवितं । नि[illegible]स्त[illegible] । निरा[illegible] इति ॥४७॥ शुक उ[illegible]ता पित्र स्वहस्राणि । पुत्रदारास्तथा
नि च । संसारेत्वनुभूतानि । [illegible]स्याहं कस्य बांधवाः ॥४८॥ अहं तात च याजातो [illegible]हो यावी च स कस्त्वया । श्रुत एव पिता ज्ञातस्तथा तमाया विमोहितः ॥
॥४९॥ एकस्तं तं नवद्वारं [illegible] पंचदैवतं । पंचेंद्रियसमायुक्तं । यत्राहं तत्र[illegible]हं ॥५०॥ पारासरो महामाया । तेजो राशिस्तपोधनः
सो पि मृत्युवशं प्राप्त[illegible] नित्येकार तिर्मम ॥५१॥ [illegible]वेदो घनरहोजो । वाल्मीकस्तु निश्र[illegible] मृत्युवशं प्राप्ताः । अनित्ये कारतिर्मम ॥५२॥
विश्वामित्रो गौतमो दत्तो । [illegible] जमदग्निस्तथैव च । ते पि मृत्युवशं प्राप्ताः । काश्यपो महर्षिश्चेवच ॥५३॥ दुर्वासा[illegible]नपश्चैव । वाशिष्ठो पुनिरेव च । ते पि
मृत्युवशं प्राप्ताः । का रतिर्मम जीवितं ॥५४॥ मांडव्यो मार्कंडेयश्चैव । गोपालो गोलकस्तथा । तेपि पकाः ॥[illegible]॥ अधोशिरो द्विपादश्च । वायुपत्रो बु
ताजनः । तेपि च ॥५६॥ हरिश्चंद्रो नलश्चैव । जमदग्निर्महामुनिः । तेपि च ॥ काय ॥५७॥ नारदे[illegible] । शिके तुश्च । हेणविं[illegible] रोक्षाः
[illegible]धंमेजी वितप्रियं ॥५८॥ राजा वेनुर्धुमारस्य । मांधाता वृषरारवा । रघुर्दशरथश्चैव । तथा रामलक्ष्मणौ ॥५९॥ नैयुषं[illegible] दत्त[illegible]
[illegible] चतवाहा । देवऋषयः । सर्वे मृत्युवशं गताः ॥६०॥ हिरण्यकशिपुश्चैव । हरिणाक्षो रावणः । बलिकोस्ततस्यापि । दानवा देववैरि
णा ॥[illegible]॥ [illegible]कैटभश्चैव । तथा शुंभनिशुंभको । रक्तबीजो महिषश्च । वालि सुग्रीव एव च ॥६१॥ महाबलो महातेजो । हनूमान् मारुतात्म
जः । तात लक्ष्मणश्चैव वासुदेवश्च[illegible] । [illegible] अपरे वा नरा वीरा । महाबलपराक्रमाः । ते मृत्युवशं प्राप्ताः । का वा[illegible]

...रावणः अंगकर्णाद्या इंद्रजिन्महाबलाः । अपतन्मारणं चैव सर्वे ते कवचं गताः ॥ ६५ ॥ नादिमनुष्याश्च कश्यपाद्याश्च ... नवाः ॥ ...
रवामा महर्षयश्चैव । रूतया मे चतुर्विधे ॥ ६६ ॥ ब्रह्माद्यांतं बपर्यंताः सर्वे लोकाश्चराचराः । त्रैलोक्ये तेन ... रूपाभिर्यान्सर्वे दजरामराः ॥
... सोमसमुत्पन्नाः । ब्रह्मस्थाने च स्थिता ध्रुवाः । संसारार्णववर्ती तो हं गंतुकामो न ... य ॥ ६७ ॥ एवं ... राकृते व्यासः शुकेन सम
हा ... छत्रशोकाति संतप्तो ... ते व्यासः सुरालयं । इत्युक्त्वा यातस्तु कमहालाभे ... ययो सत्तापसाश्रमं । ... शुकत्रशोकाकु ... त्या
... स्ताव नमहामनः ॥ ७० ॥ योगधारणतावेन । चिंतयामास चेतसि । वराप्सरोगणे ... ता । किं स्तामव ... कृते
... रसा । परिवारपरीवृता । कृतांजलिपुटा ... रि ... मिविन्यस्तमस्तका ॥ ७२ ॥ प्रणिपत्य महात्मानं ... रस्थितं ... नमस्तेशास्त्र
... निताय वेदगर्भ नमोस्तु ते । ७३ ... नमस्ते तु महाराक्षे । कविराज नमोस्तु ते । सा ... रंतं तु च या ... शुं । एवमेव मनागतं ॥ ७४ ॥ त्रैलो
क्यां ... विद्यावेदशास्त्राद्यपारगः । आज्ञा मे दीयतां व्यास । किं कार्यं समवितामहं ॥ ७ ... ॥ व्यास उवाच ॥ मदाक्यच्छत्तरश्रामे । रंभे त्वं विश्व
विश्रुते इंद्रलोकनिवे ... रूपयौवनशालिते ॥ ७५ ॥ गच्छ त्वमाश्रमस्थानं ... दी ... हेतवे । मत्सुतः ... पाद्यथा । प्रार्थयेतं का
मदैः शरैः ॥ ७६ ॥ तस्मात्तद्वचनं श्रुत्वा । प्रस्थिता हंसलीलया । रूपलावण्यसंयुक्ता । रंभालेका ... षिता ॥ ७७ ॥ स्थिता पार्श्वे शुक
स्यैव । कामिमायस्य वशं वदं । यावत्तदाश्रमं प्राप्ता । मह ... तावत्तं परपतिप्राप्ता । ... शुकमुनि । रतसस्पनमस्कारः ॥
केदमूलफलाशिनः ॥ ७८ ॥ रूपयौवनसंपन्ना । ... तामागतां ऋषिः । वराप्सरोलि संसेव्या । मत्तमातंगगामिनी ॥ ७९ ॥ ॥ शुक
उवाच ॥ कस्मात्स्थानात्समायाता । केन त्वाख्यातमाश्रमं । सुरदासीन मसुदृष्टु । रंभा वचनमब्रवीत् ॥ ८० ॥ निगेछी सा विमानेन । २

दृष्ट्वा चैव वनवासिनां ... पकाको ... हि विध्य ... कृष्टधर्मसमाश्रितं ॥ ... याया तु रूपेरा चतेत्येका । बद्धांजलि वामलोचना । मदाश्चैतन्त्रहंतेन
सवेषु परिचारिका ॥ ८३ ॥ पुष्पनद्यां दो ... तोयास्ति । सुपमार्जनलिपनं । पत्रपुष्पफलाद्यं वा । नेष्यामः सममयेतव ॥ ८४ ॥ करिष्यामस्तवा
देव्यां । आरीराः स्थितिमेव च ... तस्मुत्वा शुके ... तां । स्फूर्त्तिमधुरस्वाप्नि ... ॥ ८५ ॥ ॥ शुक उवाच ॥ अरोन्तनमिदं वाक्यं । विरुद्धं नास्त्र
... स्थिता स्तुपा पवरेसिद्धार्थे । ... श्रीजनं परिवर्ज्जयेत ॥ ८६ ॥ ... उवाच ॥ ... जीवंति पुरुषाः । स्त्रीसंगेन विवर्जिताः । विशेषेण वसंते काले
... मदस्य तमहार्णवे ॥ ८७ ॥ प्रफुल्लाः भूतकुंदास्त्र मरगणयुतामन्मथस्य ... मत्ता नानाकुंजरा ... णीहिरणमदकरः कंदपुष्पान
... सा ॥ वेगकारिः कारि ... मीनो प्रियजनविरहे वर्त्तते चातिरम्यः ॥ ... माधवेंद्रः ... नुजः कामवृक्षो वसंतः ॥ ८८ ॥ कुसुमितस
रूकाम ॥ किंशुकामो ... वनत्राली । माधवी दिव्यगंधः । यतिजनमदकारी । को ... लारावरम्यः । ... रूपसेवा व
... वसंतः ॥ ८९ ॥ उत्कंकाः त्रिविनः पयोदपटलै ... लं । कांता वातिव ... दंबरेणुरा ... नामहीशाङ्कला । उद्भिन्नं नव
... प्रियतमा देशांतरे वर्त्तते । कालो यातिबलं चउ जीवितमिदं ... ममनश्चिंतया ॥ ९० ॥ ॥ शुक उवाच ॥ ... कृदि
तापुष्पं स्त्री ... येन मे किंचिद ... प्रयोजनं ॥ ९१ ॥ रंभा तदनंतरं तस्याः कृष्णे ... रेनोऽवदीत् । ... जीवा तते ... जीव
संगविवर्जिता ॥ विशेषेण तु कालेन । मदोन्मत्तो महोत्सवे ॥ ९२ ॥ ॥ शुक ॥ परदे ... स्त्रियेनित्यं । मतिक ... मोहिताः । कल्पको
टि ... आमगर्भे पचंति ते ॥ ९३ ॥ ॥ रंभा उवाच ॥ नास्ति दोष परस्त्रीणां । का ... तव्या ... का मम ... तथा ॥ ग
... ॥ ९४ ॥ ... यथा ... मदकं सखे । गतं गतं तेनैव निवर्त्तते पुनः । एवं वयो याति ...

...र्तिते नमो देव्या॥ ... ॥ रंभा॥ राज्ये सा रंभ सुधा। वसुधायां अरं खेरैमो। धं। सो धेत [illegible] तल्पा। वरांगनानां च [illegible]॥
...तमा से [illegible] मा कुले। कुले। वनांतरे नव्यपरा गृहस्थिते। कामांतरं यः पुरुषो न [illegible]। [illegible] घांतरं त [illegible] तरस्य जीवितं॥ १७॥
॥ शुक उवाच॥ ॥ संसार माग्रेति सुजा समाकुले। [illegible] कुटे दुःखकर वनि [illegible] तीते। मां [illegible] यः पुरुषो न [illegible] ते। [illegible] घांतरं तस्य नरस्य जी-
वितं॥ १८॥ ॥ रंभोवाच॥ ॥ लवंग कर्पूर सुवासितांतरं। तांबूल रक्तोष्ठ विलेपितां। [illegible] मुखं तरं यः पुरु[illegible]षितं न वते। [illegible] नरस्य जी-
रस्य जीवितं॥ १९॥ गंभीर नाभि त्रिवली [illegible] तांतरं। श्रोणी पातंरं मेखलस्थितां तरं। [illegible] प्रांतरं यः पुरुषो [illegible] स्य जी-
वितं॥ २०॥ ॥ शुक उवाच॥ ॥ अमेध्य पूर्णे कृमिजाल संकुले। स्वभाव दुर्गंधि [illegible] तिष्ठति [illegible] लवरे [illegible] राजनी रमं-
ति मूढा विरमंति पं[illegible] येषां न विद्या न तपो न दानं। न चापि शीलं न गुणो न धर्मः। ते मर्त्य लोके भुवि भारभूता। मनुष्य-
रूपेण मृगाश्चरंति॥ [illegible] ॥ छिन्नं जितो धनं च यैः स्यात्। न सा गुरस्या पिजलै [illegible] तपं भितं स्या। पि [illegible] ता। [illegible]
[illegible] तेहृ [illegible] प्रिय दर्शी [illegible] स्यात्॥ २२॥ ॐकार मूल परमं पदांतरं। गा[illegible] त्रिविलेपितांतरं। वेदांतरं यः पुरुषो न जीवते। [illegible]
घांतरं तस्य नरस्य जीवितं॥ [illegible]॥ ॥ रंभोवाच॥ ॥ ये च ब्रह्मादयो देवाः कृष्ण [illegible] कपिलादयः। ज्योति [illegible] सिद्धाः। स्त्रीनारी न विवर्जिता॥ [illegible]॥ स्त्री
[illegible] केतन [illegible] संपन्न करी [illegible] रयति [illegible] भिक्षा फललाभेषिणः। ते ते नैव निर्दयं [illegible] मुंजिताः
केचित् पंच शिखी कैं [illegible] ता मुंड जटिल [illegible] कापालिकाश्चैव परे [illegible]॥ ॥ शुक उवाच॥ पतंगवत् [illegible] तिमेला सतिलकां [illegible] लतालंचतां
नैतत्तस्य सिद्धनिक व्रणमुखं दुर्गंधि दोषान्वितं। लालामूत्र पुरीष [illegible] संज्ञाहितं। स्त्रीमूर्तिं [illegible] विश्व मोहन लता ३

[illegible] स्वर्ग स्य [illegible] ला॥ [illegible]॥ प्रियासतां [illegible] सुतः। प्रियं मित्रं प्रियो जनः। कर्मेण [illegible] तिस [illegible] धर्मो नैकोपि जे [illegible] त॥ [illegible]॥ धर्मस्तपस्य [illegible]
[illegible] तेच व्रतं नियम संयमैः। [illegible] स्फुरेत [illegible] तायवे॥ [illegible]॥ अर्थः पादरजः समा गिरिनदी वेगोपमं यौवनं मानुष्यं जलबिंदु [illegible] पलं
[illegible] जीवितं धर्मं यो [illegible] करोति निश्चल [illegible] त्रासाप [illegible] ते जरा परिणितः [illegible] गिना दह्यते॥ [illegible]॥ आदित्यस्य गतागते
[illegible] जीवितं [illegible] पापैर्बहुकार्यता [illegible] कालो न विज्ञायते। [illegible] मोहमयीं प्रमाद मदिरां उन्मत्त भूतं जगत्॥ [illegible]॥ [illegible]
[illegible] यत [illegible] पानं [illegible] क्रियते परो [illegible]। [illegible] नायः [illegible]॥ [illegible]॥ निःकामस्य [illegible] नारी॥ निरीह [illegible]
[illegible] स्य जीवितं॥ [illegible]॥ एवं श्रुत्वा शुक वचो॥ निःस्पृहं वा तिनिष्ठुरं [illegible] सच्छ्रण स्वाध्यमाना [illegible]॥ [illegible]॥ [illegible] वदे
[illegible] पितृ [illegible] षि श्रेष्ठो। वेद शास्त्र विशारदः॥ [illegible]॥ [illegible] माश्रित्य [illegible] कवि मोहितः॥ [illegible] नानि वाक्यानि।
[illegible] ॥ तारी स्वर्गं [illegible] स्वर्गं। स्वर्गं तां बूले भोजनं। [illegible] वलस्य [illegible] स्वर्गी [illegible] गच्छति॥ [illegible] वासे बहुलं दुःखं का देह [illegible]
[illegible] शिवमाद्यो [illegible] स्त्री [illegible] आहारं भोजनं॥ [illegible]॥ वनवासे महा दुःखं कानगंतव्यं [illegible] यतो [illegible] रामनो [illegible] आम
[illegible] धर्मो [illegible] श्रमो [illegible] न्यो धर्मो विधीयते॥ २०॥ ॥ [illegible] उवाच॥ यत्र [illegible] बधो नास्ति [illegible] तत्र [illegible]
[illegible] यत्र [illegible] स धर्मो मम रोचते॥ २१॥ धर्मो जपस्तपो धर्मो। देव [illegible] तः। अहिंसा प [illegible] धर्मस्तातस्तु कोनबुध्ये
[illegible] आत्मनः [illegible] एवं च जगतः प्रिय [illegible]॥ [illegible] ब्रुह्म [illegible] हैत [illegible] गच्छ [illegible] जीवि
तं॥ [illegible] धर्मो [illegible]॥ ॥ [illegible] उवाच॥ [illegible] धर्मेण [illegible] धर्मो [illegible] श्रमः॥ [illegible] त्रिस्यय [illegible] ४

क्रियेयेत दुःखेनैरवेत ॥२५॥ मातुःस्तन्यं यथा प्राप्य सर्वे जीवंति जंतवः ॥ तथा गृहस्थमाश्रित्य सर्वे जीवंति लिंगिनः ॥२६॥
यथा नदनद्यः सर्वे सागरं यांति संस्थितिं ॥ तथैवाश्रमिणः सर्वे गृहस्थाश्रममन्वहं ॥२७॥ [illegible] दुःखं [illegible]रो दुष्करः पार्थिवै
रपि ॥ मा लयंति नराः शूराः क्लीबाः पाषंडमाश्रिताः ॥२८॥ भिक्षुकाः स्वामिनो ज्ञेया गृहस्थाः सर्वे [illegible]द्या ॥ वंद्याः सर्वत्र भिक्षुका ॥
२९॥ गृहस्थ पूज्यो [illegible] यरवद्यो तयो रिव ॥ सरित्सागरयोर्यद्वत् तद्वद्भिक्षुगृहस्थयोः ॥३०॥ यत्र [illegible]ड्राज वेद्धता ॥ [illegible]
ब्राह्मण ॥ तात तद्दानमात्रेण शूद्रः श्रेष्ठो न विष्यति ॥३१॥ कपिञ्जे शुद्रविल्यादौ [illegible] उपजीवंति [illegible]
[illegible] शूद्र दत्त [illegible] ॥३२॥ का[illegible]षाणपाके स्युः [illegible] तस्तात तान्यपि भुक्ता का[illegible]चनवर्णतां ॥ [illegible] हिनो [illegible] ॥३३॥ पुत्र
[illegible]तस्वयं ॥ [illegible] वहता ॥ यद्भाः का त्रिमिति वदं च ॥ पुत्र चक्रे [illegible] त्रिका ॥३४॥ शुक उवाच ॥ यदि पुत्रेस्तत्वे
[illegible] धर्मि[illegible] रर्थकः ॥ यस्य पुत्राः त्रयो यान्तः सो पि स्वर्गं गमिष्यति ॥[illegible] करमा ज्ञो ॥ हत्तं पते बहुपुत्रका ॥
[illegible]तिय दा स्वयं ॥ ल[illegible]कः क गमिष्यति ॥३८॥ मानुष्यमध्रुवं प्राप्य [illegible] पल ध नाना त्मश्रेयो विधन्ते यः ॥ पश्चात्परितप्यते
[illegible] ज्ञानेन [illegible]काः ॥ मोहेना पिवृता स्तता ॥ [illegible] स्त स्ते ज्ञान चक्षुप्रा गता ॥४०॥ अनेक योनि प्रचयेषु
गत्वा ॥ [illegible] पिच[illegible] ॥ पुष्पं वंशु [illegible] तथा तदेव मुष्यानु विस्तार रतः ॥४१॥ मानुष्य चात्यरक्त [illegible] ॥ घोरे संसार
सागरा दुःखेना पि किमाप्नोति ॥ मा[illegible] पुनः पुनः ॥४२॥ व्यास उवाच ॥ अग्निहोत्रं लवेत्पुत्र ॥ पंचयज्ञरतः सदा ॥ ऋतुकालाभि ४
गामी च स्त्रानंदाप्नोति [illegible] ॥४३॥ ॥ शुक उवाच ॥ अग्निहोत्रक्रियाकर्म ॥ राहुतातो गृहे रवब्रह्मचर्यस्य दारो [illegible] ची रार[illegible]ता

न विद्यते ॥४४॥ नृपं संचाप [illegible] स्वा रुधिर कर्दमां ॥ यद्येवं गम्यते स्वर्गो नरकः केन गम्यते ॥४५॥ शीलं सत्यं तपो ह्यग्निः ॥ प्राणाः समि
ध्ये ममा ॥ अहिंसा माहुतिं दद्या ॥ दे[illegible]जः सनातनः ॥४६॥ व्यास उवाच ॥ मनोरथश्च तैर्वत्स ॥ चिंतितो मंद बुद्धिना ॥ मयानुबंधेन त
वान् ॥ संतानार्थ धिया चि[illegible] ॥४७॥ ॥ शुक [illegible] कायद हं [illegible] तो हं नैव केन चित् ॥ सत्स्वैरण्ये द्रंडा तो भूरुस्वरा ॥४८॥ अहमे
कोनमकस्यचित् ॥ नाहमन्य [illegible] स्य कस्यचित् ॥ ते न पश्यामि यस्याहं ॥ न तं पश्[illegible] यो मम ॥४९॥ मनो मम पिता नित्यं ॥ धृतिर्माता स्तुतिः सखा ॥ वानसा
यस्य भेच्छा ता ॥ इत्येते मम [illegible]न्धवाः ॥५०॥ इंद्रियाणां चलत्वेन स्त्रीणां चरित [illegible]ह ॥ कृतकालेव यं जाताः ॥ कितत्रस्वतास्ते ॥५१॥ व्यास
उवाच ॥ [illegible] नो स्ति स्वर्गो नैव च नैव च ॥ तस्मात्पुत्रमुखं दृष्ट्वा ॥ स्वयं [illegible]ता ॥५२॥ ॥ शुको वादीत् ॥ पुत्रो यो [illegible]य वो
ध्वं ॥ किमद्य पुत्र ते [illegible] कमादाय ॥ रविरस्तमयं गतः ॥५३॥ यदि जन्मजं [illegible] भरणं न [illegible] ॥ यदि वेष्ट वियोगस्तयं न स्ववेत्स ॥ यदि
सद मानित [illegible] नरु [illegible] कस्यरो [illegible] त्वेत्पुनर्भवेत् ॥५४॥ श्रीमार मह [illegible]नारी [illegible]तः [illegible] भुमे मा नरः [illegible]र स्तो स्ते दिवं गता ॥५५॥ ॥ व्यास उवा
च ॥ ॥ के [illegible] परित्यज्य मातरं पितरं गुरुं ॥ बांधवांश्चैव मित्राणि ॥ सुहृदस्व बंधिन [illegible] ॥५६॥ वज्रसारं [illegible] क [illegible] तां म
[illegible] स्थले [illegible] सर्वे [illegible] महामुने ॥५७॥ ॥ शुक उवाच ॥ अहं तात गमिष्यामि [illegible] मम स्पृह[illegible]तः ॥ [illegible] व्याम्य [illegible] त [illegible] वित
मेव यत ॥५८॥ व्यास उवाच ॥ मनोरथं व्रातैः पुत्र ॥ लब्धोसि बहुभिर्मया ॥ आत्रापा [illegible] निबद्धस्य ॥ श्रेयैः मे क न विष्यति ॥५९॥ ॥ शुक
उवाच ॥ ॥ अहं तात [illegible] ज्ञातो ॥ मया यं श्रुत सहस्रशः ॥ श्रुतानहि श्रुतो जातो ॥ परपमाया [illegible] लितं ॥६०॥ ग[illegible] वासे निवसता ॥ यन्मया चिंति
तं पुरा ॥ तन्मया [illegible] ॥ मोहहारं कथं च न ॥६१॥ ज्ञातो [illegible] च दुःखाच्च स्ता गर्भवासे सुदारुण ॥ इंद्रियाणां चलत्वेन ॥ वहोस्मृ[illegible] र्व क[illegible]
६२॥ व्यास उवाच ॥ यदि गच्छसि मां पुत्र ॥ पमान्यं वृतपावने ॥ प्राणत्यागं करिष्यामि ॥ सममे [illegible] विस्यद्दं ॥६३॥ ॥ शुक उवाच ॥ यदि पुत्रः पि

ततो॥७०॥ पिता च पुत्रनाशात्तो प्राणत्यागं करिष्यति । त्वयासौ मे हतं तिं ताः॥ हि तात तारतं स्थं । त्वयाद्य सर्वं महाद्भुताय । त्रैलो[illegible]दर्शनात्
त्वा[illegible]रित[illegible]सो । दृष्टा॥ हृतं मुष्टिलिराकाशं । ऊषा तां बंधनं नत्वा तां । यत्र यास्तारे [illegible]शास्त्रे । गीतार्थीनां वधस्तित[illegible]॥ कस्यमा
तादृशी कस्य । [illegible] धनं दत्वा॥ सर्वमिमं च परित्यज्य । याति स हृतं दुःखं तं ॥६[illegible] [illegible]हो लायां अ[illegible] पुत्रा अहो [illegible]मा अहो सु
रवं [illegible] तांः केनमयामे स्तु । लिंगं रूपं ते सर्वं जंतवः॥६८॥ यन्मयास्वजनस्यार्थं [illegible]कर्म सु दुष्करं । [illegible]काकीनेन व[illegible]ततो मे फ
लं नागितः॥६९॥ धर्मार्थं दुष्कृतिनी नौ । धर्मी मोऽक्षसु रवाव कः । धर्मी मातो [illegible] तो धर्मो धर्मो [illegible] [illegible]र्मो
नास्ति । त्रैलोक्ये सचराचरे । धर्मस्तात सदा चिंत्यो । जनचिंतां विवर्जयेत्॥७१॥ [illegible]तामेव विविधः [illegible]ः पितरो विविधैस्ततो यास्मि मोरस्व
मितानि ताः स्वजनं [illegible]वः॥७२॥ [illegible]र्णेषु मं द्विष्कालिनं । मयाऽज्ञो ज्ञ रवासितं । तत्र मे [illegible] द्रव्यं यीतिं । [illegible]वनेन न धने न च॥७३॥ आवर्तः [illegible]या
नीमं । विनश्यस्त व[illegible]त्रेन महीनां । दोषाणां संनिधानं कपटशतमयं यत्र मध्वल्प[illegible]नां । स्व[illegible]रस्य विघ्नं न[illegible] दुःखसुरं तस्य धर्मा या
करंतः । स्त्रीयंत्रः के[illegible]सृष्टा विषमविषमयः सर्वलोकस्य पाशः॥७४॥ ॥[illegible]यत्थानदीन दाः [illegible] रंयां तिस्र वेदा ।
एवमात्मानिगाः सर्वे । गृ[illegible]स्तु सुस्थिता आयाः॥७५॥ ॥शुक उवाच॥ ॥[illegible]पारिधिवाणिज्या । क्रोधक्ष[illegible] [illegible]रंस्का पापानि
वर्द्धितुं । तातः स्वयं [illegible]ति॥७६॥ रंवं [illegible]तीषीणमं चुल्ली [illegible] तोऽजमर्जनी । पंचस्थूनागृहस्थस्या तेन [illegible] ॥७७॥ यत्र
स्नेहास यंतत्र । स्नेहो दुःखकस्य कारणं [illegible] दुःखका नितांतस्मिन् नृपके परं सुखं ॥७८॥ अचिर [illegible] स्तिमे सुर
क्तिः॥ अचिरमपि रमितो । बांधवैर्वि[illegible]योगः॥ अचिरमपि सुखं सुखं । याति नाथ वारि रं । अचिरम पि सु[illegible] [illegible]हाय॥७९॥